A-I/1/2302/22

प्रथमपत्रम्

बौद्धदर्शनम्

समयः घण्टात्रयम् **पूर्णाङ्काः 80**

अ. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। **(15×2=30)**

1. बौद्धतर्कभाषाकारः कस्य महाविहारस्य आचार्यः?
2. बौद्धतर्कभाषायाः तृतीयपरिच्छेदस्य कः प्रतिपाद्यविषयः?
3. बौद्धतर्कभाषायाः मङ्गलपद्यं लिखत।
4. स्वार्थानुमानं शब्दात्मकं ज्ञानात्मकं वा?

अथवा

5. तर्कभाषानाम्ना कति ग्रन्थाः प्राप्यन्ते? के च तेषां 'रचनाकाराः'?
6. 'परार्थानुमानं ज्ञानात्मकं' इति कथनं सत्यम् असत्यं वा?
7. सांख्याः कति प्रमाणानि स्वीकुर्वन्ति? नामानि लिखत।

अथवा

8. 'मानाधीना मेयसिद्धिरिति बौद्धाः स्वीकुर्वन्ति' कथनमिदं सत्यमसत्यं वा?
9. आचार्यधर्मकीर्तिना प्रमाणविषयकाः कति ग्रन्थाः रचिताः? के च ते?
10. प्रमेयद्वयं लिखत।

अथवा

हेतोः त्रैरूप्यं लेखनीयम्।

11. स्वार्थनुमानस्य लक्षणं यथाग्रन्थनयेन लिखत।
12. अनुमानस्य विषयः कः?

अथवा

अनुमानप्रमाणं कतिविधम्? पाठ्यग्रन्थदिशा लिखत।

13. 'यदुत्पत्तिमत् तदनित्यम्' इति कस्य हेतोः उदाहरणम्?

अथवा

व्याप्तिः का?

14. कार्यहेतोः साधर्म्यवान् प्रयोगो लेखनीयः?

ब. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। **(5×6=30)**

15. पाठ्यग्रन्थस्य मङ्गलपद्यं विलिख्य व्याख्या विधेया।

16. सप्रसङ्गं व्याख्येयम् –

आकाशं द्वौ निरोधौ च नित्यं त्रयमसंस्कृतम्। संस्कृतं क्षणिकं सर्वमात्मशून्यमकर्तृकम्॥

अथवा

भागा एव हि भास्नते सन्निविष्टास्तया तथा। तद्वान्नैव पुनः कश्चिन्निर्भागः सम्प्रतीयते॥

17. लिङ्गस्य त्रिरूपत्वं त्रिरूपप्रयोगस्य च प्रयोजनं विमृशत।

18. सप्रसङ्गं व्याख्यात –

षट्केन युगपद्योगात् परमाणोः षडशता। षण्णां समानदेशत्वात् पिण्डः स्यादणुमात्रकः॥

अथवा

तर्कभाषामिमां कृत्वा पुण्यमासादियन्मया। तेन पुण्येन लोकोऽयं बुद्धत्वमधिगच्छतु॥

19. अनुमानप्रमाणस्य भेदान् विलिख्य स्वार्थानुमानं व्याख्येयम्।

स. कश्चन एकः प्रश्नः समाधेयः। **(1×20=20)**

21. बौद्धतर्कभाषाकारस्य व्यक्तित्वं कृतित्वञ्चाभिलक्ष्य निबन्धमेकं लिखत।

अथवा

'अनुमानप्रमाणम्' इति विषयोपरि एको शास्त्रीयनिबन्धो लेख्यः।

अथवा

अपोहनिरूपणं सामान्यनिरसनं च यथाग्रन्थं व्याख्यात।

A-I/2/2303/22

द्वितीयसत्रार्द्धम्

द्वितीयपत्रम्

बौद्धदर्शनम्

समयः घण्टात्रयम् **पूर्णाङ्काः 80**

अ. केचन दश प्रश्नाः समाधेयाः। **(15×2=30)**

1. अभिधर्मकोशस्य कः रचनाकारः? द्वितीयकोशस्थानस्य किं नाम?
2. विज्ञानस्य निर्वचनं नामपर्यायान् च लिखत।
3. कति अनास्रवाणि इन्द्रियाणि? कानि च तानि?

अथवा

वितर्कविचारयोः किं नानाकरणम्?

4. दर्शनहेयक्लेशपरिहाणं प्रति कस्येन्द्रिस्य आधिपत्यम्?
5. सुखेन्द्रियं किम्?
6. श्रद्धादीनि पञ्चेन्द्रियाणि कानि?

अथवा

अप्रमादः कः?

7. 'अभिधर्म' पदस्य कोऽर्थः?
8. उपेक्षा का?
9. कामावचरं पञ्चविधं चित्तं लिखत।

अथवा

मानमदयोः किं नानाकरणम्?

10. कतमे समापत्ती?
11. आयुर्नाम किम्?
12. जीवितेन्द्रियं कतमत्?

अथवा

सहभूहेतुः कः? सहभूहेतुसहभागहेत्वोः को भेदः?

13. कति हेतवः ? के च ते ?

14. कति प्रत्ययाः ? के च ते ?

अथवा

कः इन्द्रियार्थः ?

15. अभिधर्मकोशे कति कोशस्थानानि ? द्वितीयकोशस्थानस्य किं नाम ?

ब. केचन पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। **(5×6=30)**

16. द्वाविंशतिः इन्द्रियाणि स्वाधीतदिशा प्रतिपाद्यताम्।

अथवा

17. 'पञ्चकाष्टानां संक्लेशव्यवदानयोः' इत्यस्याः पङ्क्तेः यथाग्रन्थनयेन व्याख्या विधेया।

18. प्रत्ययाः यथाग्रन्थनयेन प्रतिपादनीयाः।

19. कारणं सहभूश्चैव सभागः सम्प्रयुक्तकः।
सर्वत्रगो विपाकाख्यः षड्विधो हेतुरिष्यते॥ –इत्यस्य श्लोकस्य व्याख्या विधेया।

अथवा

क्लिष्टा विपाकजाः शेषाः प्रथमार्या यथाक्रमम्।
विपाकं सर्वगं हित्वा तौ सभागं च शेषजाः॥ –इत्यस्य श्लोकस्य व्याख्या विधेया।

20. चित्तचैत्तानां विप्रयुक्तानां च सहोत्पादनियमः यथाग्रन्थनयेन लेख्यः।

अथवा

रूपिणां सहोत्पादनियमः स्वाधीतदिशा लेख्यः।

स. दीर्घोत्तरीयः प्रश्नः समाधेयः। **(1×20=20)**

21. आचार्यवसुबन्धोः व्यक्तित्वं कृतित्वञ्च लिखत।

अथवा

अभिधर्मपिटकस्य परिचयो देयः।

अथवा

द्वितीयकोशस्थानस्य विषयवस्तु प्रतिपादनीयम्।

A-I/3/2304/22

द्वितीयसत्रार्द्धम्

तृतीयपत्रम्

बौद्धदर्शनम्

समयः घण्टात्रयम् **पूर्णाङ्काः 80**

अ. अतिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः। सर्वे समाधेयाः। **(15×2=30)**

1. त्रिंशिकाविज्ञप्तिमात्रतासिद्धिप्रकरणस्योपरि केन भाष्यं विरचितम् अस्ति?
2. विज्ञप्तिमात्रतासिद्धिरियं कस्य सम्प्रदायस्य ग्रन्थः?
3. त्रिंशिकाविज्ञप्तिमात्रतासिद्धिप्रकरणकारः कः?

अथवा

विज्ञप्तिमात्रतासिद्धिग्रन्थः कतिषु भागेषु विभक्तः?

4. विज्ञानवादिनां मते विज्ञानम् अष्टविधं षड्विधं वा?
5. विज्ञानवादिभिः स्वसंवेदनं स्वीक्रियते न वा?
6. विज्ञानवादस्य प्रवर्तकः कः? अस्य दर्शनस्य अपरं नाम किम्?
7. नैरात्म्यद्वयं लिखत।

अथवा

धर्मोपचारः कः?

8. त्रिविधिः परिणामः कः?
9. आलरूविज्ञानं कतिभिः चैतसिकैः अन्वितं भवति?
10. स्पर्शः कः?

अथवा

कः कर्मकः स्पर्शः?

11. संज्ञायाः लक्षणं लिखत।
12. आलयविज्ञाने का वेदना भवति?

अथवा

'तच्च वर्तते स्रोतसौघवत्' इत्यत्र 'तत्' इत्यस्य पदस्य कोऽभिप्रायः?

13. 'तस्य व्यावृत्तिरर्हत्त्वे' इत्यत्र 'तस्य' इत्यस्य पदस्य कोऽभिप्रायः?

14. त्रयः स्वभावाः के?

अथवा

षट् क्लेशाः के?

15. कतिविधा निःस्वभावता?

ब. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। **(5×6=30)**

16. आलयविज्ञानस्य वैशिष्ट्यं लिखत।

17. सर्वत्रगैर्विनियतैः कुशलैश्चैतसैरसौ।
सम्प्रयुक्ता तथा क्लेशैरुपक्लेशैस्त्रिवेदना॥
–अस्याः कारिकायाः सन्दर्भसहिता व्याख्या विधेया।

अथवा

'तेनेदं सर्वं विज्ञप्तिमात्रकम्' पङ्क्तिरियं यथाग्रन्थनयेन व्याख्येया।

18. येन येन विकल्पेन यद्यद् वस्तु विकल्प्यते।
परिकल्पित एवासौ स्वभावो न स विद्यते॥
–अधीतग्रन्थदिशा कारिकेयं साधु व्याख्यातव्या।

19. क्लिष्टमनोविज्ञानस्य स्वरूपं यथाग्रन्थनयेन निरूप्यताम्।

अथवा

त्रिंशकापकरणस्य विषयवस्तु लेखनीयम्।

20. विज्ञानवादे जन्मान्तरवादः विवेचनीयः।

अथवा

अधीतग्रन्थनयेन विज्ञानवाददर्शनं प्रतिपादनीयम्।

स. दीर्घोत्तरीयः प्रश्नः समाधेयः। **(1×20=20)**

21. विज्ञानवादे निर्वाणस्वरूपम् अधिकृत्य निबन्धो लेखनीयः।

अथवा

त्रिंशिकाप्रकरणस्य विषयवस्तु प्रतिपादनीयम्।

अथवा

विज्ञप्तिमात्रताकारस्य देशकालकृतीनां परिचयपूर्वकं बौद्धधर्मदर्शने तस्य योगदानं विलिख्यताम्।

A-I/4/2305/22

द्वितीयसत्रार्द्धम्

चतुर्थपत्रम्

बौद्धदर्शनम्

समय: घण्टात्रयम् **पूर्णाङ्का: 80**

अ. सर्वे अतिलघूत्तरीया: प्रश्ना: समाधेया:। **(15×2=30)**

1. मिलिन्द: क:?
2. बोध्यङ्गानि कति? नामानि लिखत।
3. 'मिलिन्दपञ्ञ' ग्रन्थोऽयं मूलरूपेण कस्यां भाषायां निबद्ध:?
4. परमं सुखं किम्?
5. क: सर्वज्ञ: सर्वदर्शी?

अथवा

समापत्ते काले व्यायाम: किञ्चित्करो भवति अकिञ्चित्करो वा?

6. कति आयतनानि? कानि च तानि?
7. 'कुहिं पन नागसेनस्स जातभूमीति?
8. कथं बुद्धोऽनुत्तर:?
9. क: सब्बञ्ञू सब्बदस्सावीति?

अथवा

कस्य निरोधात्संस्कारनिरोध: भवति?

10. मिलिन्दपञ्ञग्रन्थे कति प्रकरणानि सन्ति?
11. किं नाम पबज्जा? ग्रन्थदिशा लिखत।
12. कतिधाकारै: स्मृति: उत्पद्यते?

अथवा

द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणै: क: समन्वागत:?

13. केन कारणेन समुद्दो लोणरस:?

14. को लभते निब्बानम् ?

अथवा

परमं सुखं किम् ?

15. को भगवन्तं पस्सदि ?

अथवा

'मिलिन्दपञ्हो' इत्यस्य संस्कृतच्छाया का ? लिखत।

ब. सर्वे लघूत्तरीयाः प्रश्नाः समाधेयाः। **(5×6=30)**

16. कथं बुद्धो अनुत्तरोभवति ? पाठ्यग्रन्थदिशा निरूपयत।

17. द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणानि लेखनीयानि।

अथवा

अनुपिटकवाङ्मयस्य परिचयो देयः।

18. निर्वाणं के लभन्ते ? विवृणुत।

19. बुद्धवग्गस्य परिचयो देयः।

अथवा

'कल्लोसि महाराज, पण्डितो थेरो ति' पाठ्यग्रन्थदिशा विवृणुत।

20. अधीतग्रन्थदिशा कर्मफलं विवृणुत।

अथवा

अधीतग्रन्थदिशा अनत्तवादः प्रतिपादनीयः।

स. दीर्घोत्तरीयः प्रश्नः समाधेयः। **(1×20=20)**

21. मिलिन्दपञ्हग्रन्थस्य तृतीयप्रकरणस्य सारमधिकृत्य निबन्धमेकम् उपनिबद्धीकुरुत।

अथवा

भगवतो बुद्धस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।